

چکیده مقالات

همایش ملی

بازتاب و پیامدهای

مُعاهدات گلستان و ترکمانچای

به کوشش

دکتر مجتبی سلطانی احمدی

عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور

سرشناسه	همایش ملی بازنتاب و پیامدهای معاهدات گلستان و ترکمانچای (نخستین: ۱۳۹۶: جلفا)
عنوان و نام پدیدآور	چکیده مقالات همایش ملی بازنتاب و پیامدهای معاهدات گلستان و ترکمانچای / به کوشش مجتبی سلطانی احمدی؛ برگزارکنندگان مؤسسه تاریخ و فرهنگ دیار کهن، سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی ارس، معاونت فرهنگی اجتماعی و گردشگری.
مشخصات نشر	تهران: نشر مورخان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۸۰ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۷۹۷۷-۲-۵
نوعیت فهرست نویسی: فیا	
موضوع	ترکمن چای، معاهده — کنگره ها Congress — Torkaman-Chay treaty
موضوع	معاهده گلستان — کنگره ها Golestan Treaty — Congresses
شناسه نزوده	سلطانی احمدی، مجتبی، ۱۳۵۹ -
شناسه افزوده	موسسه تاریخ و فرهنگ دیار کهن
شناسه افزوده	سازمان منطقه آزاد تجاری - صنعتی ارس، معاونت فرهنگی، اجتماعی و گردشگری
رده بندی کنگره	۱۳۹۶ ۸۸/۱۲۰۰۳ SR

چکیده مقالات همایش ملی بازنتاب و پیامدهای معاهدات گلستان و ترکمانچای

دبیر علمی و ویراستار: دکتر مجتبی سلطانی احمدی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۹۷۷-۲-۵

صفحه آرا: معصومه نوری

ناشر: نشر مورخان محل نشر: تهران آذر ۱۳۹۶ شمارهگان: ۲۵۰ نسخه

www.movarekhan.com

برگزارکنندگان

مؤسسه تاریخ و فرهنگ دیار کهن

سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی ارس، معاونت فرهنگی اجتماعی و گردشگری

دانشگاه آزاد اسلامی آذربایجان شرقی

مشارکت کنندگان

مرکز اسناد و تاریخ دیپلماسی وزارت امور خارجه

کتابخانه، مرکز اسناد و موزه مجلس شورای اسلامی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران

مؤسسه فرهنگی بین المللی آران

مؤسسه مهد آزادی

بنیاد مطالعات قفقاز

فهرست

- ۹..... یادداشت دبیرخانه همایش.....
- ۱۳..... گزارش دبیر علمی همایش.....
- تأثیر جنگ های روسیه و ایران بر ایجاد اندیشه نوگرایی، ضرورت اصلاحات و اشتراکات فرهنگی / ایراج حسن مبین، غلامحسین نوعی ۱۵
- جنگ های روسیه و ایران و شکل گیری نظام نوین آموزشی از دارالسلطنه تبریز تا دارالخلافه تهران / رحیم روی بخش به آباد ۱۷
- جنگ های ایران و روسیه و تأثیر تجربه شعر فارسی در ورود به حوزه موضوعات سیاسی / محمد طاهری خسروشاهی ۱۹
- تأثیر جنگ های ایران و روسیه در پیوسته ایرانی / رضا ییگدلو ۲۱
- بازتاب غلبه تفکر اصولی بر حوزه های فقهیه شیعه در جنگ های میان روسیه و ایران / علی اکبر جعفری ۲۳
- واکاوی پیامدهای جنگ های ایران و روس بر خو آگاهان ملی ایران / محمد رجبی، محمد احمد آبادی ۲۵
- تأثیر جنگ های ایران و روسیه بر نوسازی ارتش ایران در دوره فتح علی شاه قاجار / محمد احمد آبادی، محمد رجبی ۲۷
- ساختار نظامی دولت قاجاریه در مواجهه با قوای روسیه؛ ماهیت، فرایند و تغییرات و اصلاحات / رضا الوندی ۲۹
- جغرافیای اقتصادی گرجستان بعد از عهدنامه گلستان مبتنی بر نسخه خطی ناشناخته فارسی / حامد کاظم زاده ۳۱
- جنگ های ایران و روسیه، پلی استوار در گریز از حقایق نگاری به وارونه نگاری / مسعود عرفانیان ۳۳
- نقش بازیگران محلی قفقاز در جنگ های ایران و روس / عطاءالله عبدی، محمود دهقان ۳۵

راه آهن جلفا و نقش آن در تحولات آذربایجان/ مسعود کوهستانی نژاد	۳۷
نقش صنعت چاپ تبریز در جنگ‌های ایران و روس/ شهرزاد پیمان	۴۰
بررسی محتوایی مفاد قرارداد گلستان و ترکمانچای/ ابوالحسن مبین، مهین صدقی قره چشمه ..	۴۲
تأثیر جنگ‌های روسیه و ایران بر ایجاد اندیشه نوگرایی و ظهور نهضت مشروطه/ محمد باصا اقل	۴۴
اثر شوینک‌های ایران و روس بر ایدئولوژی مشروطه‌خواهان/ محمدرضا انزابی	۴۶
بررسی سطح روابط میان مردم ایران و قفقاز بعد از جنگ‌های ایران و روس/ رسول پورزمانی	۴۸
ارشاد المصباحین/ - بین دوستی	۵۰
بازتاب جنگ‌های روسیه و ایران در دیوان فدایی مازندرانی/ رحیم نیکبخت، مجتبی سلطانی احمدی	۵۳
جنگ‌های ایران و روسیه از نظر حقوق ملیت‌گرایی و هویت ایرانی/ حسن شکرزاده، نعیمه راشد سعیدی	۵۵
نقش دولت انگلیس در جنگ‌های روسیه و ایران/ در دوره قاجار/ نصرت خاتون علوی	۵۷
نقش «رسائل جهادیه» در دور دوم جنگ‌های ایران و روس/ محمد باصداقت	۵۹
تأثیر جنگ‌های ایران و روسیه بر ایجاد اندیشه نوگرایی/ دکتر محمدجعفر چمنکار، سکینه بابایی ..	۶۱
نقش انگلیس در جنگ‌های دوره اول ایران و روسیه/ فاطمه بلند	۶۳
اقدامات عباس میرزا نائب السلطنه/ دکتر محمدجعفر چمنکار/ سیاه‌نیا	۶۵
پیامدهای اجتماعی و سیاسی عهدنامه ترکمانچای/ سیدحسن قریشی	۶۷
زنان ارمنی مسلمان‌شده و ماجرای قتل گریبایدوف/ الهام لطفی	۶۹
عهد نامه ترکمنچای، کاپیتولاسیون و اثرات آن/ شمس عسگری	۷۱
نقش ایلات و عشایر در دفاع از مرزهای ایران در جنگ‌های ایران و روسیه/ محمدجعفر چمنکار، مهتاب قلاوند	۷۳
تأثیر جنگ‌های ایران و روسیه بر اقتصاد تبریز «با نگاهی به تلاش‌های عباس میرزا/ ناهیده عابدینی	۷۵

یادداشت دبیرخانه همایش

مؤسسه تاریخ و دیار فرهنگ کهن از بدو تأسیس در سال ۱۳۹۱ ش. فعالیت منسجم و هدفمندی را در حوزه‌های مفعول مانده تاریخ و فرهنگ ایرانی آذربایجان آغاز کرده است. این مؤسسه علمی و فرهنگی پس از مشورت و همفکری محققان و پژوهشگران برجسته و صاحب نظر برنامه‌ای مدون و هدفمند برای بررسی تدریجی تاریخ آذربایجان تهیه نمود. برگزاری نخستین نشست علمی تخصصی بزرگداشت سلطان سردار ملی ایران در کتابخانه مجلس شورای اسلامی، نخستین گام قابل توجه این مؤسسه در بررسی علمی و مستند تاریخ آذربایجان در بستر هویت فرهنگی ایرانی بود. برگزاری همایش ملی مشروطیت آذربایجان از دارالسلطنه تبریز تا سالن تئاتر تهران و تبریز در سال ۱۳۹۴ ش. و در ادامه برگزاری همایش ملی بزرگداشت شیخ محمد خیابانی در دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شبستر در سال ۱۳۹۵ ش. گوشه‌ای دیگر از فعالیت‌های این مؤسسه با همراهی محققان و پژوهشگران محترم و مؤسسات و مراکز پژوهشی کشور بود. بیان و تشریح تفصیلی این فعالیت‌ها در مجال دیگری ضرورت خواهد گرفت.

به باور اغلب محققان تاریخ معاصر ایران، دو رشته جنگ و ستیز تزاری و ایران و پس از آن انعقاد معاهدات تحمیلی گلستان و ترکمانچای فصل مهمی در تاریخ معاصر ایران محسوب می‌شود. متأسفانه علی‌رغم این اهمیت، تلاش شایسته و بایسته‌ای برای تبیین ابعاد و زوایای مختلف این واقعه و تبعات کوتاه و بلند مدت آن در مراکز دانشگاهی صورت نگرفته است. تأسف بارتر آنکه گروه‌های تاریخ و مراکز پژوهشی متولی تاریخ و فرهنگ آذربایجان در این عرصه تلاش

درخوری نکردند و در خلاء وجود تحقیقات علمی و مستند فرصت مناسبی برای تحریف این فصل از تاریخ ایران و نقش و جایگاه آذربایجان توسط برخی بدخواهان ایران عزیز فراهم شده است.

مؤسسه تاریخ و فرهنگ دیار کهن با درک این مهم همایش ملی بازتاب و پیامدهای معاهدات گلستان و ترکمانچای را با همیاری و مساعدت مؤسسات فرهنگی و مراکز پژوهشی تدارک دید.

این همایش علاوه بر توجه به محورهای مد نظر اعلامی، در بخش ویژه نقش منطقه آرس در تاریخ ایران را با هدف روشن ساختن جایگاه این منطقه در نظر گرفت. در این همایش گروه به ارائه سخنرانی‌های علمی یک کارگاه آموزشی با عنوان «سندپژوهی و مراکز اسنادی در مطالعات تاریخ و فرهنگ جلفا» با حضور مدیران ارشد مراکز اسنادی کشور و محققان سندپژوه برگزار خواهد شد.

پشتوانه اصلی فعالیت‌های مؤسسه تاریخ و فرهنگ دیار کهن، سرمایه‌های گران‌بهای معنوی ایران عزیز یعنی اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های کشور، دانشجویان مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری، محققان و تاریخ‌پژوهان گران‌قدری است که با مشارکت علمی خود ما را در این مسیر یاری کردند. همراهی ارزنده محققان محترم ارزشمند و قابل تقدیر است. حضور فعال مؤسسات فرهنگی و مراکز تحقیقاتی و اسنادی کشور مکمل تلاش‌های صورت گرفته بود تا این همایش به صورت شایسته برگزار شود. زحمات جناب آقای نادر پروانه مدیر محترم انتشارات مورخان هم قابل تقدیر است.

بدون تردید اگر همراهی و همدلی مدیران مراکز پژوهشی و اسنادی وجود نداشت، تلاش ما برای برگزاری این همایش به نتیجه مطلوب نمی‌رسید از این رو ابراز مراتب تقدیر و تشکر از آقای کاظم شریف کاظمی، رییس اداره اسناد و

تاریخ دیپلماسی وزارت خارجه، دکتر علی ططری مدیر مرکز اسناد کتابخانه مجلس شورای اسلامی، دکتر غلامرضا عزیزی مدیر پژوهشکده اسنادسازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی، آقای سید محمد حسین آل هاشم مدیر سازمان ملی مدیریت شمال غرب کشور، دکتر جمشید کفاش مدیر مؤسسه فرهنگی بین المللی آران، مهندس سید مسعود پیمان مدیر مؤسسه مهد آزادی لازم و ضروری است. همچنین همراهی جناب آقای دکتر عزیز جوانپور هروی ریاست محترم دانشگاه آزاد اسلامی آذربایجان شرقی ارزشمند و قابل تقدیر است.

حسن توجه جناب آقای مهندس محسن خادم عرب باغی رئیس هیات مدیره و مدیرعامل سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی ارس، جناب آقای دکتر یوسف داداش زاده معاون فرهنگی، اسماعیلی و گردشگری، جناب آقای محمدصادق نافذی مدیر امور اجتماعی و سرانجام احیات و پیگیری های جناب آقای ابراهیم نصیری مدیر فرهنگی و آموزشی و نمائنده ارادت فرهنگ و ارشاد اسلامی در منطقه آزاد تجاری صنعتی ارس در اجرایی شدن این حرکت علمی و فرهنگی نقش اساسی داشت.

رحیم بک

مدیرعامل مؤسسه تاریخ و فرهنگ دیار کهن

و دبیر اجرایی همایش ملی بازتاب و پیامدهای معاهدات گلستان در سمنجای